

Paní Jana Eliášová se narodila roku 1947 ve slovenském městě Humenném. Ocitla se tam se svým tatínkem, Janem Ryňákem, který se v těchto místech rozhodl podnikat.

„Pořídil si tam malou továrnu na výrobu nábytku. Pak přišel únor 1948 a někdy na jaře mého otce zatkli. Zatkli ho, jak jsem se později dozvěděla, na udání a tehdy to bylo tak, že každého soukromníka postupně zatýkali jako kapitalistu. Na to byl zákon, že kdo měl víc, než 15 lidí byl kapitalista.“

Nejdříve Jan Ryňák dostal vysoký trest vězení, ale pak se to jeho právníkovi podařilo změnit na deset let nucených prací. Pracoval tedy na uranu. Když Janě Eliášové bylo 12 let a tatínkův trest skončil, přišli do Příbrami. Konečně se tu začala cítit jako doma.

„Příbram stavěli vězňové. My jsme se na to dívali z okna a my jsme to se sestrou komentovali rádoby vtipným způsobem, jakože to by mě zajímalo, co ten chlap udělal, koho okradl, koho zavraždil. Pro otce to muselo být hodně těžké, protože táta věděl přesně, že tam jsou i političtí vězňové. Chtěla jsem být v pionýru, zezačátku nás nechtěli, což jsem těžce nesla. Pak nás tam vzali, což zařídila naše třídní učitelka, která razila heslo, že nepřítel je mít třeba na očích. I mnohem později nám došlo, že nás zřejmě dopředu provázela pověst a informace do té školy, že: Pozor, přijdou děti třídního nepřítel.“

To že se něco děje se dozvěděla, až když jí bylo 16 a její tatínek zažádal o rehabilitaci.

„Rodina mojí maminky, i babička a její sourozenci to brali tak, že asi táta musel něco provést, když ho zavřeli. A maminka na to bohužel přistoupila.“

Ale i přesto jí tato doma něco dala.

„Já jsem se naučila nehromadit věci, nelpět na věcech, nemít toho moc, protože tím častým stěhováními jsme vždycky polovinu věcí rozbili a poztráceli. Spousta lidem tahle doba nevyhovovala, mě vyhovuje moc. Já jsem zažila takový to, kdy člověk svoje schopnosti už nemůže rozvíjet. Já jsem celý život trpěla komplexem méněcennosti. Teď je báječný, že kdykoli co chcete, tak můžete. A to jsem vděčná, to jsem ráda. A je potřeba postarat se, aby se to nezměnilo, protože lidé zapomínají rychle a snadno.“